

СУБ'ЄКТИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СУДДІВ ТА ЇХ ПОВНОВАЖЕННЯ

SUBJECTS OF PUBLIC CONTROL OVER THE ACTIVITIES OF JUDGES AND THEIR POWERS

Ткаченко І.Ю., аспірантка
кафедри публічного та приватного права
Університет митної справи та фінансів

В статті наведено авторську позицію щодо системи суб'єктів громадського контролю за діяльністю суддів, визначення та аналізу їх повноважень та виокремлено шляхи удосконалення законодавчих та організаційних засад такого контролю.

Встановлено, що всіх суб'єктів громадського контролю за діяльністю суду (суддів) можна поділити на дві групи: суб'єкти, які опосередковано здійснюють такий контроль, і тих, які наділені безпосередніми повноваженнями щодо цього. З'ясовано, що до суб'єктів громадського контролю за діяльністю суду (суддів) які наділені опосередкованими повноваженнями щодо його здійснення слід віднести: ЗМІ, громадські організації правничого та правоохоронного спрямування, активна громадськість; до суб'єктів громадського контролю за діяльністю суду (суддів) які наділені безпосередніми повноваженнями щодо його здійснення слід віднести: громадська рада Ради суддів України; громадська рада доброчесності; громадська рада міжнародних експертів.

З урахуванням аналізу системи суб'єктів громадського контролю за діяльністю суду (суддів), законодавчого визначення їх повноважень та практики діяльності нами запропоновано окремі шляхи удосконалення законодавчих та організаційних засад такого контролю, а саме: в Законі «Про судоустрій і статус суддів» доцільно визначити правові засади, принципи та процедури громадського контролю за діяльністю судів в Україні з дотриманням прав громадян на отримання достовірної інформації про діяльність судів в Україні та врахуванням толерантності, необхідності дотримання таємниці конфіденційної інформації, яка є предметом судового розгляду та таємниці судового слідства, а також поваги до професійної діяльності суддів; у складі окружних та апеляційних судів створити прес-службу, а в місцевих судах – уповноважену особу, які будуть на офіційному рівні оприлюднювати інформацію про діяльність судів і співпрацювати щодо надання такої інформації зі ЗМІ; створити Громадську раду при Державній судовій адміністрації України (на відміну від Ради суддів України), розробивши і затвердивши положення про її діяльність рішенням Вищої ради правосуддя, наділивши повноваженнями щодо громадського контролю за належним забезпеченням умов діяльності судів, за порядком вдосконалення організаційного забезпечення діяльності судів та розподіленням фінансових та матеріальних ресурсів спрямованих на діяльність судів, виключивши права громадськості втручання в професійну діяльність суду крім оцінювання довіри громадськості до судочинства, залишивши такі повноваження в ВРП.

Ключові слова: громадський контроль, діяльність суддів, суб'єкти громадського контролю за діяльністю суддів в Україні, повноваження, компетенція.

The article gives the author's position regarding the system of subjects of public control over the activities of judges, the definition and analysis of their powers, and the ways of improving the legislative and organizational foundations of such control are highlighted.

It was established that all subjects of public control over court activities (judges) can be divided into two groups: subjects that indirectly exercise such control, and those that are empowered to do so directly. It has been found that the subjects of public control over court activities (judges) who are empowered with indirect powers regarding its implementation should include: mass media, public organizations of legal and law enforcement, active public; the subjects of public control over the activity of the court (judges) who are empowered with direct powers regarding its implementation should include: public council of the Council of Judges of Ukraine; public integrity council; public council of international experts.

Taking into account the analysis of the system of subjects of public control over the activity of the court (judges), the legislative definition of their powers and the practice of activity, we have proposed separate ways of improving the legislative and organizational foundations of such control, namely: in the Law "On the Judiciary and the Status of Judges", it is expedient to define legal the principles, principles and procedures of public control over the activities of courts in Ukraine with respect for the rights of citizens to receive reliable information about the activities of courts in Ukraine and taking into account tolerance, the need to observe the secrecy of confidential information that is the subject of judicial proceedings and the secrecy of judicial investigations, as well as respect for professional activities of judges; to create a press service in the district and appeal courts, and in local courts – an authorized person, who will publish information on the activities of the courts at the official level and cooperate with the media in providing such information; to create a Public Council under the State Judicial Administration of Ukraine (in contrast to the Council of Judges of Ukraine), having developed and approved regulations on its activities by a decision of the High Council of Justice, granting public control over the proper provision of conditions for the operation of courts, on the order of improving the organizational support for the operation of courts and distribution financial and material resources directed to the activity of the courts, excluding the rights of the public to interfere in the professional activity of the court except for the assessment of public trust in the judiciary, leaving such powers to the Supreme Administrative Court.

Key words: public control, activities of judges, subjects of public control over the activities of judges in Ukraine, powers, competence.

Актуальність тематики статті. В 2015 році з прийняттям Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015 було започатковано черговий виток судової реформи [1] одне із основних завдань якої стало удосконалення процедури якісного добору на посаду судді на конкурсних засадах, з чіткими, прозорими та законодавчо визначеними етапами такої процедури та здійснення громадського контролю за діяльністю судів.

Громадський контроль за діяльністю суддів це визначена законом діяльність представників громадськості спрямована на перевірку (спостереження, нагляд) за законністю здійснення суддями судочинства з урахуванням дотримання принципів врахування громадської думки

при формуванні суддівського корпусу, гласності і відкритості судового процесу, доступності громадян до судового процесу, відкритості та доступності до судових рішень. Завданнями громадського контролю за діяльністю суддів є: отримання точної і повної інформації щодо діяльності суддів; сприяння підвищенню ефективності роботи суддів; поширення серед громадськості соціально значущої функції судів; підтримання іміджу суддівської діяльності та престижу роботи судді; забезпечення прозорого відбору кадрів для судів, їх переміщення та іншого просування по службі; підвищення рівня законності забезпечення прав і свобод громадян в діяльності суддів; покращення умов та порядку надання суддівських послуг.

Серед найбільш дієвих форм та способів громадського контролю за діяльністю суддів в Україні можна віділити:

1) моніторинг способу життя судді, який здійснюється з метою встановлення відповідності рівня життя судді наявному у нього та членів його сім'ї майну і одержаним ними доходам; 2) повна перевірка декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, яка подається суддею, полягає у з'ясуванні достовірності задекларованих відомостей, точності оцінки задекларованих активів, перевірки на наявність конфлікту інтересів та ознак незаконного збагачення; 3) діяльність громадської ради доброчесності, яка утворюється з метою сприяння Вищій кваліфікаційній комісії суддів України у встановленні відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності для цілей кваліфікаційного оцінювання та ін.

Важливим питанням на шляху пізнання сутності громадського контролю за діяльністю суддів є те, що пов'язане із з'ясуванням системи суб'єктів його здійснення. Значимість зазначеної проблематики підсилюється тим фактом, що на сьогоднішній день у жодному нормативному акті не визначено вичерпного переліку суб'єктів, уповноважених на реалізацію контрольних заходів. Додамо також і те, що назване питання не знайшло свого остаточного вирішення і на сторінках наукової літератури, авторами якої були такі вчені як: В. М. Гаращук, О. В. Джафарова, С. Ф. Денисюк, А. С. Крупник, В. С. Шестак та інші. Таким чином, в межах даної наукової статті доцільно виробити авторську позицію щодо системи суб'єктів громадського контролю за діяльністю суддів та визначення повноважень кожного з них.

Виклад основних положень. Задля виконання цього завдання доцільно розглянути різні наукові підходи до формування системи суб'єктів громадського контролю за діяльністю органів публічної в цілому, та суду (суддів) зокрема. Так, на думку З. С. Гладуна, суб'єктами громадського контролю є, по-перше, громадяни, і по-друге, об'єднання громадян (політичні партії, професійні спілки, молодіжні й інші громадські організації) [2, с. 64]. У свою чергу Л. П. Рогатіна суб'єктами громадського контролю називає інституційні структури громадянського суспільства, а також окремих людей, які проявляють громадську свідомість і активність [3, с. 6]. В. К. Колпаков та О. В. Кузьменко систему суб'єктів громадського контролю будують наступним чином: громадські організації, трудові колективи, органи самоорганізації населення, збори громадян за місцем проживання, громадяни [4, с. 531]. Дещо по-іншому суб'єктів громадського контролю уявляє собі А. С. Крупник, серед яких він виділяє організовану та неорганізовану громадськість. Організована громадськість, на думку автора, представлена органами самоорганізації населення, ЗМІ, громадськими, профспілковими, творчими організаціями та іншими громадськими об'єднаннями. До цієї ж групи він зараховує ті політичні партії, які не пройшли до парламенту, а також партійні осередки обласного, районного, міського, районного у місті рівнів, які не представлені в органах місцевого самоврядування цього рівня. Під неорганізованою громадськістю А. С. Крупник розуміє громадян та їх сім'ї, які не поєднані між собою у будь-які організаційні форми і представляють власні інтереси або ситуативно – спільні інтереси жителів, користувачів або споживачів певної соціальної групи [5]. Досить часто в якості спеціального суб'єкта громадського контролю називаються засоби масової інформації. Досліджуючи їх роль та призначення у сфері громадського контролю за поліцією О.В. Поклад, наприклад, пише, що ефективність громадського контролю вирішальною мірою залежить від засобів масової інформації, які забезпечують інформування громадян про діяльність поліції та стан правопорядку в державі, а поліцію – про громадську думку з цих питань, саме тому, на його думку, необхідно є свобода ЗМІ, їх політична незаангажованість, незалежність від монопольного впливу держави, політичних партій, фінансово-політичних груп тощо [6, с. 194]. Подібну пози-

цію займає також і Л. П. Рогатіна, називаючи громадський контроль з боку ЗМІ медіаконтролем, який, на її думку, реалізується шляхом виявлення, збору, обробки і поширення відомостей про недоліки функціонування суб'єктів публічного управління: корупцію, неефективність, прояви бюрократизму тощо [3, с. 6]. На думку І. М. Кравченко «громадський контроль над діяльністю адміністративних судів сьогодні повинен передбачати наступне: публічність судових процесів, зокрема, з вільним доступом до них представників засобів масової інформації; можливість відводу суддів з ініціативи учасників судового процесу; включення в атестаційно-дисциплінарні органи (кваліфікаційні комісії суддів) представників юридичної громадськості, встановлення відповідальності за порушення суддівської дисципліни [7, с. 125]. В свою чергу Миرونюк Р.В. досліджуючи громадський контроль за діяльністю поліції приходять до висновку, що суб'єктами такого контролю виступають громадяни та громадські об'єднання – неорганізована та організована громадськість; у якості об'єкту громадського контролю виступають підрозділи Національної поліції її науково-дослідні установи та установи забезпечення, а також конкретні посадовці поліції, або претенденти на службу в поліцію; предметом громадського контролю є діяльність вказаних об'єктів з реалізації прав і свобод громадян, задоволення їх потреб та інтересів; процедура громадського контролю містить комплекс форм і методів його здійснення відповідно до завдань та характеру згаданих вище компонентів [8, с. 117]. Узагальнюючи вищевказані наукові положення щодо системи суб'єктів громадського контролю за діяльністю органів публічної влади приходимо до висновку, що всіх суб'єктів громадського контролю за діяльністю суду (суддів) можна поділити на дві групи: суб'єкти, які опосередковано здійснюють такий контроль, і тих, які наділені безпосередніми повноваженнями щодо цього.

Нижче доцільно більш детально розглянути адміністративно-правовий статус названих вище суб'єктів громадського контролю за діяльністю суддів.

До суб'єктів громадського контролю за діяльністю суду (суддів) які наділені опосередкованими повноваженнями щодо його здійснення слід віднести: ЗМІ, громадські організації правничого та правоохоронного спрямування, активне громадськість.

Так в статті 11 «Гласність і відкритість судового процесу» Закону України «Про судоустрій та і статус суддів» визначено окремі положення, які забезпечують реалізацію права громадян та ЗМІ здійснювати громадський контроль за діяльністю суду, а саме: судові рішення, судові засідання та інформація щодо справ, які розглядаються судом, є відкритими, крім випадків, установлених законом; ніхто не може бути обмежений у праві на отримання в суді усної або письмової інформації про результати розгляду його судової справи; будь-яка особа має право на вільний доступ до судового рішення в порядку, встановленому законом; розміщення інформації з використанням Єдиного державного веб-порталу електронних послуг, у тому числі з використанням мобільного застосування Порталу Дія є додатковим способом інформування про суд, який розглядає справу, сторони спору та предмет позову, місце, дату і час судового засідання; розгляд справ у судах відбувається відкрито, крім випадків, установлених законом; у відкритому судовому засіданні мають право бути присутніми будь-які особи; особи, присутні в залі судового засідання, представники засобів масової інформації можуть проводити в залі судового засідання фотозйомку, відео- та аудіозапис з використанням портативних відео- та аудіотехнічних засобів без отримання окремого дозволу суду, але з урахуванням обмежень, встановлених законом, однак трансляція судового засідання здійснюється з дозволу суду, тощо [9]. В той же час, проведення в залі судового засідання фотозйомки, відеозапису, а також

трансляція судового засідання повинні здійснюватися без створення перешкод у веденні засідання і здійсненні учасниками судового процесу їхніх процесуальних прав. Суд може визначити місце в залі судових засідань, з якого має проводитися фотозйомка, відеозапис.

Таким чином на законодавчому рівні визначено можливість представників ЗМІ приймати участь у судовому процесі та висвітлювати порядок здійснення судочинства. Однак проблема допуску представників ЗМІ до висвітлювання діяльності суду полягає в винайдення балансу між інформуванням громадськості про роботу судів і дотриманням державної (судової) таємниці, не розголошування відомостей розгляду справи, які можуть негативно вплинути на збір та оцінку доказів, розголошення відомостей, які суміжні з посяганням на приватні інтереси (особисте і сімейне життя) та ін. У зв'язку з цим суди традиційно не дуже охоче контактують з представниками засобів масової інформації, оскільки на це є певні об'єктивні причини (неможливість коментувати справи, які знаходяться в провадженні суду, необхідність забезпечення презумпції невинуватості тощо).

Як вірно зазначають окремі дослідники, зважаючи на це, питання висвітлення діяльності судів у ЗМІ та поінформованості про це громадськості є досить актуальним, а забезпечення належної комунікації суддів чи офіційних представників судів з журналістами, можливість висвітлення судових процесів є ключовим фактором у практичній реалізації принципу гласності судочинства. Слід погодитись і підтримати думку про необхідність створення у вищих спеціалізованих судах та апеляційних судах – повноцінних прес-служби; у судах першої інстанції (у разі неможливості створення окремих підрозділів) мають визначатися працівники, які відповідатимуть за співпрацю з журналістами та матимуть право надавати офіційну позицію суду. Прес-служби чи відповідальні працівники повинні вживати заходів для належного та об'єктивного висвітлення роботи суду, сприяти налагодженню роботи журналістів з суддями тощо. Такі заходи гарантуватимуть можливість отримання громадськістю збалансованої інформації про діяльність судів, особливо при розгляді резонансних справ, посилюватимуть довіру до суду. Рішення, прийняті при максимальній поінформованості громадськості про перебіг процесу, не сприйматимуться як необ'єктивні чи прийняті внаслідок тиску чи з наявністю певної корупційної складової, що з однієї сторони забезпечить втілення в життя конституційних засад гласності та відкритості в діяльності судової влади, з іншої – підвищить рівень довіри громадян до діяльності судів, а також сприятиме успішному розвитку судової системи України [10, с. 277].

До суб'єктів громадського контролю за діяльністю суду (суддів) які наділені безпосередніми повноваженнями щодо його здійснення слід віднести: громадську раду Ради судів України; громадську раду доброчесності; громадську раду міжнародних експертів.

Громадська рада при Раді судів України (далі – ГР РСУ) є постійно діючим колегіальним виборним консультативно-дорадчим органом, утвореним для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами, зокрема, в забезпеченні належних організаційних умов діяльності судів і суддів, утвердженні незалежності суду, забезпеченні заборони втручання в діяльність судді щодо здійснення правосуддя, а також підвищенні рівня довіри суспільства до судової влади, налагодженні ефектвної взаємодії органів судової влади з громадськістю, у врахуванні громадської думки під час формування та реалізації державної судової політики. ГР РСУ в своїй діяльності керується Положенням про громадську раду при Раді судів України, затвердженням Рішення Ради судів України 05.02.2015 № 3 [11]. Основними завданнями ГР РСУ є: створення умов для реалізації громадянами

конституційного права на участь в управлінні державними справами у сфері судочинства з метою забезпечення права громадян на справедливий суд; здійснення громадського контролю за діяльністю органів суддівського самоврядування та участь юридичної громадськості у такій діяльності; сприяння врахуванню органами суддівського самоврядування думки юридичної громадськості під час формування та реалізації державної політики у сфері судочинства. До складу громадської ради можуть бути обрані представники юридичної громадськості, а саме: судді у відставці, працівники органів прокуратури у відставці, вчені-юристи, адвокати та інші особи, що мають вищу юридичну освіту, стаж роботи у галузі права та не перебувають на державній службі. Дійсно, на наш погляд, членами такої ради повинні бути, у першу чергу, шановані, авторитетні й незаангажовані фахівці в галузі права. Слід погодитись з позицією окремих науковців, що крім них, до складу такої організації доцільно включити громадських діячів, представників громадських об'єднань [12, с. 63-64]. В то же час слід зазначити, що з початком судової реформи, яка була реалізована шляхом прийняття в 2016 році нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів» діяльність ГР РСУ була загальмована; була розпочата Рішенням Ради судів України від 25.02.2016 № 18 процедура добору членів ради шляхом створення комісію з добору кандидатів у члени громадської ради [13], однак її склад не був до кінця сформованим.

Натомість основні функції громадського контролю за діяльністю суддів перейшли до Громадської ради доброчесності (далі-ГРД).

Саме ГРД починаючи з 2015 року стала новим суб'єктом консолідації активної фахової громадськості основна мета діяльності якої є сприяння Вищій кваліфікаційній комісії суддів України (далі – ВККСУ) у встановленні відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності для цілей кваліфікаційного оцінювання, яка закріплена в ст. 87 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [9]. До повноважень ГРД Законом віднесено: збір, перевірка та аналіз інформації щодо судді (кандидата на посаду судді); надання ВККСУ інформацію щодо судді (кандидата на посаду судді); надання, за наявності відповідних підстав, ВККСУ висновку про невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності, який додається до досьє кандидата на посаду судді або до суддівського досьє; прийняття участь через свого делегата у засіданні ВККСУ щодо кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді); створює інформаційний портал для збору інформації щодо професійної етики та доброчесності суддів, кандидатів на посаду судді та здійснює перевірку інформації, яка там реєструється.

Аналіз порядку її формування, визначеного в законі дає можливість стверджувати, що ГРД є орган самоврядування представників громадських об'єднань, тобто по суті громадською організацією яка здійснює свою діяльність на засадах приватно-державного партнерства, надаючи допомогу ВККСУ у формування доброчесного складу суддів, адже її статус частково закріплено на рівні закону. Однак не має підстав вести мову про те, що ГРД є суб'єктом, якому державою було делеговано владні повноваження; її діяльність відповідає меті та порядку діяльності громадського об'єднання, правовий статус якого урегульовано Законом України «Про громадські об'єднання» [14]. Такий висновок можна зробити у тому числі з аналізу Регламенту Громадської ради доброчесності, схваленому рішенням Громадської ради доброчесності № 1/2016 від 23.11.2016, що розміщений на її сайті і є по-сутті об'єднанням статутних вимог та процедур діяльності цього об'єднання професійного спрямування.

На підставі вищезазначеного доцільно прийти до таких висновків: 1) надання висновку ГРД про

невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності не є владною управлінською функцією, як і будь-яка інша діяльність даного дорадчого органу; 2) висновок ГРД про невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності не є рішенням суб'єкта владних повноважень, яке може бути оскаржене до суду у порядку адміністративного судочинства.

Ще одним суб'єктом громадського контролю за діяльністю суду (суддів) який наділений безпосередніми повноваженнями щодо його здійснення є громадська рада міжнародних експертів (далі – ГРМЕ). Діяльність ГРМЕ була запроваджена Законом «Про Вищий антикорупційний суд» в 2018 році, в статті 9 якого визначено, що ГРМЕ утворюється строком на шість років Вищою кваліфікаційною комісією суддів України для сприяння їй у підготовці рішень з питань призначення на посади суддів Вищого антикорупційного суду та є її допоміжним органом [15]. До повноважень ГРМЕ віднесено: зібрання, перевірка та аналіз інформації щодо кандидатів на посади суддів Вищого антикорупційного суду; надання Вищій кваліфікаційній комісії суддів України інформації щодо кандидатів на посади суддів Вищого антикорупційного суду; участь у спеціальному спільному засіданні у передбачених цим Законом випадках; вжиття заходів до захисту персональних даних, інформації з обмеженим доступом, які стали відомі ГРМЕ, її членам у зв'язку із здійсненням їх повноважень.

Члени Ради обираються строком на два роки без можливості переобрання. На відміну від ГРД, яка працює на волонтерських засадах, для членів майбутньої ГРМЕ законом передбачена винагорода в розмірі посадового окладу судді Верховного Суду. Стати членом ГРМЕ можуть громадяни України чи іноземці, які мають бездоганну ділову

репутацію, високі професійні та моральні якості, суспільний авторитет, мають досвід роботи в інших країнах не менше п'яти років зі здійснення процесуального керівництва, підтримання державного обвинувачення в суді чи здійснення судочинства у справах, пов'язаних із корупцією.

Висновки. З урахуванням аналізу системи суб'єктів громадського контролю за діяльністю суду (суддів), законодавчого визначення їх повноважень та практики діяльності нами запропоновано окремі шляхи удосконалення законодавчих та організаційних засад такого контролю, а саме: в Законі «Про судоустрій і статус суддів» доцільно визначити правові засади, принципи та процедури громадського контролю за діяльністю судів в Україні з дотриманням прав громадян на отримання достовірної інформації про діяльність судів в Україні та врахуванням толерантності, необхідності дотримання таємниці конфіденційної інформації, яка є предметом судового розгляду та таємниці судового слідства, а також поваги до професійної діяльності суддів; у складі окружних та апеляційних судів створити прес-службу, а в місцевих судах – уповноважену особу, які будуть на офіційному рівні оприлюднювати інформацію про діяльність судів і співпрацювати щодо надання такої інформації зі ЗМІ; створити Громадську раду при Державній судовій адміністрації України (на відміну від Ради суддів України), розробивши і затвердивши положення про її діяльність рішенням Вищої ради правосуддя, наділивши повноваженнями щодо громадського контролю за належним забезпеченням умов діяльності судів, за порядком вдосконалення організаційного забезпечення діяльності судів та розподіленням фінансових та матеріальних ресурсів спрямованих на діяльність судів, виключивши права громадськості втручання в професійну діяльність суду крім оцінювання довіри громадськості до судочинства, залишивши такі повноваження в ВРП.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки: Указ Президента України від 20 травня 2015 року № 276. *Офіційний вісник України*. 2015. № 41. Стор. 38. Ст. 1267.
2. Гладун З. С. Державна політика охорони здоров'я в Україні (адміністративно-правові проблеми формування і реалізації): монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2005. 460 с.
3. Рогатіна Л. П. Громадський контроль над державою: сутність, механізми реалізації та перспективи розвитку : автореферат дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Держ. закл. «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». Одеса, 2011. 17 с.
4. Колпаков В. К. Адміністративне право України / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко : підручник. К. : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
5. Крупник А. С. Громадський контроль: сутність та механізми здійснення. Теоретичні та прикладні питання державотворення. 2007. № 1. URL: http://novyistryi.at.ua/gromkontrol/KRUPNYK_A_pro_grom_kontrol.pdf.
6. Поклад О.В. Поняття та зміст громадського контролю за діяльністю поліції в Україні. *Право суспільство*. №2. 2016. С.139-145.
7. І. М. Кравченко. Поняття та зміст громадського контролю над діяльністю адміністративних судів. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2019. Вип. 2 (86). С. 115-125.
8. Миронюк Р.В. Громадський контроль за діяльністю поліції: монограф. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 134 с.
9. Про судоустрій та і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII: *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
10. Когут В. Контроль як функція громадськості у забезпеченні національного судочинства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки: збірник наукових праць*. Львів: Видавництво «Львівська політехніка», 2017. № 861. С. 271–277.
11. Положення про громадську раду при Раді суддів України: Рішення Ради суддів України 05.02.2015 № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr003414-15/card6#Public>.
12. Коломоєць Т. О., Лютиков П. С. Оціночні поняття адміністративного судочинства України: наукові підходи до їх тлумачення у правовій доктрині. *Право України*. 2018. № 2. С. 54-70.
13. Щодо створення комісії з добору кандидатів для формування складу громадської ради при РСУ: Рішенням Ради суддів України від 25.02.2016 № 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr018414-16/card6#Public>.
14. Про громадські об'єднання: Законом України від 22 березня 2012 року № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1.
15. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 7 червня 2018 року № 2447-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 24. Ст. 212.